

Braun Zsolt Zoltán *kiemelt főreferens,*
Belügyminisztérium
Szabályozási Főosztály

IX. évfolyam | Vol. IX
2015/2. szám | No. 2/2015
Tanulmány | Article
www.dieip.hu

A magyar–román kapcsolatok alakulása Románia uniós csatlakozásáig – magyar szemmel

*A sokszínűség az Európai Uniót olyan helyé teszi, ahol mindenkinek jobb az élet.”
(Vladimír Spidla)*

I. A magyar–román kapcsolatok évszázadai

A román-magyar kapcsolatok teljes története, feszültségforrásai, a trianoni határok kérdésköre, a romániai magyar kisebbség helyzete túlmutat e tanulmány keretein. E tényről elvonatkoztatva azonban szükséges a tanulmány tárgykörére tekintettel az évszázadokon átívelő kapcsolatok egy-egy felvillanó emlékét megidézve a két ország napjainkban is meglévő kapcsolatrendszerét felvázolni, kiemelten Románia uniós csatlakozásának menetét és az ennek során kialakított magyar álláspontot.

A román-magyar kapcsolatok kezdetei a múlt kódébe vésznek. Ott és akkor érdemes a történeti emlékek felidézését megkezdeni, amikor a román államalakulatok kialakulnak. A román fejedelemségek (Moldva és Havasalföld) kialakulása az Anjou-ház magyar királyságának időszakára esik. Havasalföld megalakulásában döntő szerepet játszott az a tény, hogy a havasalföldi csapatok Károly Róbert magyar király hadaira vereséget mértek a 1330. november 9 és 12. között lezajlott posadai csatában, míg Moldva 1359. évben alakult meg, amikor I. (Nagy) Lajos magyar királyságától függetlenítette magát a terület.¹

A román fejedelemségek a következő évszázadokban geopolitikai meghatározottság okán a Magyar Királyság, a Lengyel Királyság és az Oszmán Birodalom hármasszorításában próbálták függetlenségüket megerősíteni és fenntartani, hol az egyik, hol a másik nagyhatalommal szövetszerve. Jellemző tény a XV. századból, hogy a Luxemburgi Zsigmond német és magyar király és II. (Jagelló) Ulászló lengyel király az 1412. március 15. napján megkötött lublói szerződésben Moldva felosztását csak akkor látták elkerülhetőnek, ha annak uralkodója Alexandru cel Bun (I. Sándor) kötelezettséget vállal arra, hogy a magyar uralkodó törökellenes harcait katonai erővel segíti.² A törökellenes magyar-román közös fellépések egyébként a XIV-XV. század folyamán több esetben is teret kaptak, hiszen ugyanúgy ott találjuk Mircea cel Bătrân (I. Mircea) havasalföldi uralkodót és csapatait a nikápolyi csatában a keresztiesek között, ahogy I.

¹ A posadai csata, nem egy helyiséget jelöl, hanem egy megerősített hegysszorosost a Bécsi Képes Krónika szerint. A két állam megalakulásáról: Hadrian Daicovicu-Pompiliu Teodor-Ioan Cimpanu: *Románia ókori és középkori története/ Istoria Veche Si Medie A Romaniei* Editura Didactica si Pedagogica Bucuresti, Bukarest, 1979. 99-110. o. (továbbiakban: DAICOVICIU, 1979). A magyar történelemtudományi kutatások a két román államalakulat magyar hűbéres státuszának fennállására hívják fel a figyelmet ebben a korszakban. Lásd: Elekes Lajos: Magyar-román államkapcsolatok a dunatáji magyar nagyhatalom korában. In: Magyarok és románok II. A Magyar Történelemtudományi Intézet Évkönyve 1943-44., Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest, 6-14.o.

² Pósnán László: *Zsigmond és a Német Lovagrend*. 99. o., In Hadtörténelmi Közlemények, CXI. évf. 1998/3. szám.

(Hunyadi) Mátyás magyar király segéderőit Ștefan cel Mare (III. István) moldvai uralkodó³ a Vaslui melletti csatában győztes seregében 1475. január 10. napján.⁴

A XVI. század a súlyponti változások kora magyar és román részről is. A román fejedelemségek uralkodói már az Oszmán Birodalom hozzájárulásával foglalják el trónjukat, a Magyar Királyság pedig elbukik a mohácsi csata során. Magyarország három részre szakadása okán az ország keleti felében új hatalmi struktúra és országrész alakul ki Erdélyi Fejedelemség név alatt.⁵ A török befolyás hatására a román fejedelemségekben politikailag instabil állapotok alakultak ki, Bethlen Gábor erdélyi fejedelem (1613-1629) uralkodásának első tíz évében volt olyan időszak, hogy hét havasalföldi uralkodóváltásra került sor, de ebben az időszakban Moldvában is volt, hogy 12 év alatt ötször ugyanaz a személy került hatalomra.⁶ A politikai hatalmi viszonyok és az Oszmán Birodalom katonai ereje miatt a 15 éves háború korszakát kivéve közös oszmánellenes szövetség nem jöhetett létre a három ország között, viszonyuk elsőrendűen a török udvar politikájának kerül alárendelésre: „*A császárral vagy a királlyal lehetett egyezkedni, praktikázni, a szultánnak engedelmességni kellett.*”⁷

A XVIII. század és a XIX. század első harmada a román fejedelemségek esetén a gyengülő Oszmán Birodalom élelmiszerellátását erősebben biztosítandó, a helyi hatalmi erőktől nem függő, a török szultánhoz hű fanarióta-rendszer és az ezt megtestesítő görög származású uralkodók időszaka. Magyarország és Erdély (1765. november 2-től Nagyfejedelemség) néven⁸ a Habsburg Birodalom része ebben az időszakban. A XIX. század nemzeti törekvései vezetnek el aztán 1848. év tavaszán és őszén, Budapesten, Iasiban és Bukarestben is a forradalmi megmozdulásokhoz az osztrák, illetve orosz-török fennhatóság ellen. A forradalmi mozgalmakat a katonai túlerő legyőzte, de a magyar polgári átalakulás iránti vágy és a román nemzeti függetlenség eszméje már ott van a két nép lelkében kitörölhetetlenül. Erdély sorsában a két nép osztozik, de a nacionalista ellentétek miatt a forradalom itt is elbukik, ahogy Nicolae Bălcescu román történész és író gondolatai is jelzik: „*Igy hát a románok és magyarok 1848-ban, egymás ellen harcolva, egyazon téves elvből indultak ki, és egyazon szolgáltságba estek.*”⁹

A forradalmi időszak eseményeit követő időszak mindkét nép számára sorsfordító jellegű. I. Ferenc József magyar királlyá történő koronázása 1867. június 8. napján az Osztrák–Magyar Monarchia születése, Erdély újra a Magyar Királysághoz került területileg visszacsatolásra az 1868. évi XLIII. törvény rendelkezéseinek megfelelően. A román nemzet az 1877. évi török-orosz háború kapcsán élt a történelmi lehetőséggel és az 1859. évben már egyesített, (de szuverenitásában még nem teljesen önálló) két román fejedelemség 1877. május 22. napján kikiáltotta Románia függetlenségét.¹⁰ Az új államforma a királyság lett, az államformáról a román

³ Ștefan cel Mare jelentőségéről: Dimitrie Cantemir: *Moldva leírása*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1973. 64. o. (alaplímű: Operele principului Demetriu Cantemir: Tomu I. Descriptio Moldaviae Bucuresti, 1872.)

⁴ DAICOVICIU, 1979, 128-129. o. és 150-151.o.

⁵ Az 1541. évtől Keleti Királyságnak hívott terület Erdélyi Fejedelemséggé történő átalakulásának pontos dátumáról a történelemtudomány megosztott. I. János Zsigmond erdélyi fejedelem (magyar királyként: II. János) az 1565. évi szatmári egyezményben, majd az 1570. évi speyeri egyezményben is lemond a magyar királyi koronáról.

⁶ A politikai instabilitásról: Görög Ferenc: *Báthory Gábor és Bethlen viszonya a két oláh vajdasághoz (második és befejező közzelémény)*. In Erdélyi Múzeum, XXI. évf., 1904/10. szám, 586. o.

⁷ Benda Kálmán: *Erdély politikai kapcsolatai a román vajdaságokkal a XVI. és XVII. században*. In: Magyarok és románok II. A Magyar Történelemtudományi Intézet Évkönyve 1943-44., Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. Budapest, 41.o.

⁸ Kosáry Domonkos: *Újjáépítés és polgárosodás 1711-1867*. In Háttér Lap- és Könyvkiadó Bp., 1990. 45. és 437. o.

⁹ Trócsányi Zsolt – Miskolczy Ambrus: *A Fanariótáktól a Hobenzollernekig: Társadalmi hanyatlás és nemzeti emelkedés a román történelemben (1711-1866)*. Miskolczy Ambrus Kiadó, Budapest, 1992. 118. o.

¹⁰ 1877. május 21. napján a román képviselőházban a külügyminiszter jelentette be, majd másnap megtörtént a bejelentés a szenátusban is. Erről az időszakról: Camil Muresan: *Hogyan lett független állam Románia?*. In Korunk XXXVI. évf., 1977/5. szám, 328-331.o.

De iurisprudencia et iure publico

parlament 1881. év elején döntött,¹¹ majd május 10. napján királlyá koronázták Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig von Hohenzollern-Sigmaringen porosz herceget, I. Károly néven.¹²

Az I. világháborút követően a Magyar Királyság már szuverén államként tudott fellépni a nemzetközi és a diplomáciai kapcsolatok színterein. Az 1918. november 16-án kelt néphatározat¹³ kimondta az ország függetlenségét, majd a december 15-én megjelent 1918. évi V. néptörvény rendelkezett az „önálló magyar külügyi igazgatásról”. A nehéz gazdasági körülmények és a nemzetközi politikai helyzet miatt azonban a Horthy-korszak magyar diplomáciája szűk mozgástérrel bírt. 1935-ben Magyarországnak huszonnégy követsége, tizenhat konzulátusa és hetvenhárom tiszteletbeli konzulja volt.¹⁴ Összehasonlításképpen a Román Királyság 1939-ben 37 állammal tartott fenn diplomáciai kapcsolatot. A Trianont¹⁵ követő időszakban a magyar–román diplomáciai kapcsolatok 1921. évben élednek újjá, melynek előmozdításáért Hory András magyar diplomata munkássága is hozzájárult, aki 1921. év januárjától ügyvivőként dolgozott Bukarestben, míg Budapesten Michel Aron román diplomata dolgozott hasonló beosztásban.¹⁶ Az első magyar követ Rubido-Zichy Iván¹⁷ 1921. július 22. napjától 1924. november 14. napjáig vezette a bukaresti külképviseletet.

Magyarország geopolitikai meghatározottsága, a trianoni, majd a II. világháborút lezáró párizsi békeszerződések¹⁸ következtében kialakult új nemzetközi rendszer és a határokon túli magyarok iránti elkötelezettség miatt a magyar–román diplomáciai kapcsolatokat komoly feszültségek jellemezték. Olyan pillanatfelvételek jelzik ennek a korszaknak a diplomáciáját, mint az 1940-es Turnu-Severin-i tárgyalások, a II. világháborút követően Petru Groza kormányzásának időszaka, az 1958-59-es román–magyar párbeszéd,¹⁹ az 1977-es Nicolae Ceausescu és Kádár János találkozó Debrecenben és Nagyváradon, majd a rendszerváltás előtti utolsó, 1988-as Grósz Károly–Nicolae Ceausescu megbeszélés Aradon.

A két világháború közötti időszak magyar diplomáciai erőfeszítéseinek fő célja román viszonylatban, Erdély visszacsatolásának elérése volt.²⁰ Az 1950-60-as évek a lappangó vitákkal kísért periódus időszaka a magyar–román kapcsolatokban, majd az 1968. október 6-i Népszabadság szerkesztőségi cikke alapján fordulat áll be a magyar külpolitikai gondolkodásban, újra előtérbe kerül a nemzetiségi kérdés, az erdélyi magyar kisebbség helyzetének kritikus megközelítése.²¹ S a magyar–román kapcsolatok a rendszerváltásig a kölcsönös bizalmatlanság légkörében formálódtak, érdemi előrelépés nélkül.

A II. világháborút követően, az 1955. évben, a Magyar Népköztársaság az Egyesült Nemzetek Szervezetének tagja lett és ezzel együtt nemzetközi kapcsolatai is bővültek. Az 1960-as

¹¹ Romániának ebben az évben már 18 állammal van diplomáciai kapcsolata. Martian I. Niciu: *Románia állami függetlenségének elismerése*. In Korunk XXXVI. évf., 1977/4. szám, 297. o.

¹² Raffay Ernő: *A vajdaságoktól a birodalomig (Az újkorai Románia története)*. JATE Kiadó Szeged, 1989. 44. o.

¹³ Kruzsinszky Károly: *Külügyi önállóságunk megalósítása*. In Jogállam XVIII. évf., 1919/1-2. szám, 69. o.

¹⁴ Kincses László: *Diplomáciatörténet*. Hvgorac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2005. 176. o.

¹⁵ A román állaspontról: Tilea V. Viorel: *Románia diplomácia működése 1919. novembertől 1920. Márciusig*. In Magyar Kisebbség kiadása Husvéth és Hoffer Nyomda, Lugoj-Lugos, 1926. 12-13. o. és 66-67. o.

¹⁶ Hory András: *Bukaresttől Varsóig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1987. 42. o. Hory András korábban is járt már Bukarestben, az Osztrák–Magyar Monarchia utolsó katonai meghatalmazottja (körpényesi Kontz Sándor ezredes 1870-1942, később a magyar királyi csendőrség vezetője) mellett polgári biztosként dolgozott.

¹⁷ Gagyai Jenő: *Románia története a világháború után*. Globus Budapest, Budapest, 1931. 13. o.

¹⁸ Vida István: *A magyar békeszerződés területi kérdései*, In História, IX. évf. 1987/ 1. szám, 26-29. o.

¹⁹ Fodor János: *Román-magyar kapcsolatok a kommunizmus időszakában (Az 1958-59-es találkozó körülményei és következményei)*, In Magyar Kisebbség, XV. évf. (új sorozat) 2010/3-4. (57-58.) szám, 265-300. o.

²⁰ Erről a korszakról: Romsics Ignác: *Az 1947-es párizsi békeszerződés*. Osiris Kiadó, Budapest, 2006. 15-46. o.

²¹ „A román vezetés látványos engedményeket tesz a magyar nemzetiségnek, ugyanakkor igyekszik hermetikusan elszigetelni mindenféle magyarországi politikai-kulturális hatástól.” A Külügyminisztérium román referatúrájának feljegyzése a Rádió és Televízió adásainak határainkon túl való kiterjesztéséről (1971. október 27.) In: Cseh Gergő Bendegúz – Krahlucsán Zsolt – Müller Rolf (szerk.) *Zárt, Bizalmas, Számozott. Irodalom-, sajtó- és tájékoztatáspolitikai 1962-1979.*, Osiris Kiadó, Budapest, 2004. 604. o.

De iurisprudencia et iure publico

évek második felében már hetvenegy országgal volt hazánknak diplomáciai kapcsolata (harmincnégy országnak volt Budapesten diplomáciai képviselője), míg ötven magyar diplomáciai képviselő volt külföldön.²² Összehasonlításképpen a Román Szocialista Köztársaság 1967. évben 74 országgal tartott fenn külügyi kapcsolatot.²³

II. A magyar–román párbeszéd a rendszerváltást követő évtizedekben

A korábban vizsgált időszak vége egy új korszak nyitánya is egyben mindkét állam történetében és kapcsolatrendszerében, mely elvezetett az első magyar–román közös kormányülésig, melyet Bukarestben tartottak 2005. év október 20 és 21. között.

A diplomáciai és politikai kapcsolatok új irányt vettek a két ország viszonylatában az 1989. decemberi romániai eseményeket követően. Innentől az 1988-as aradi Grósz–Ceausescu találkozó rossz élménye már a múlté volt és bár mai napig a két ország között vannak politikai feszültségek,²⁴ azok határvonalait és megoldási képleteit meghatározza, hogy mindkét ország EU és NATO-tagállam.

Az első és gyors kapcsolatfelvételt Románia új vezetésével Horn Gyula külügyminiszter látogatása jelentette 1989. december 29. napján Bukarestben. A magyar fél Romániával kapcsolatos külpolitikai stratégiáját Antall József miniszterelnök már 1991. november 8. napján kifejtette a Budapestre érkezett RMDSZ-küldöttségnek.²⁵ A máig ható elvek szerint Magyarország nem törekszik semmilyen módon Románia nemzetközi elszigetelésére. 1992 januárjában a két ország szakértői megkezdték az első megbeszéléseket a román–magyar alapszerződésről. Az ezt követő években, bár a Romániában élő magyar kisebbség helyzetének javítása mentén a két fél között voltak diplomáciai konfliktushelyzetek, a román–magyar alapszerződés tekintetében a magyar fél is többször kifejtette a gazdasági kapcsolatok fejlesztésének és a határok átjárhatóságának fontosságát. A diplomáciai jegyzékekben, politikai pártok nyilatkozataiban²⁶ megjelenő konfliktusok ellenére, melyek a magyar kisebbség helyzetének eltérő megítélése okozott, a két ország 1995 év elején egy napon írta alá Strasbourgon az európai kisebbségvédelmi keretegyezményt.²⁷ Az intenzív diplomáciai kapcsolatokat az alapszerződés aláírása érdekében jól jelzi, hogy 1994/1995. években Ion Iliescu elnök és Horn Gyula miniszterelnök többször találkoztak egymással. A két nép történelmében fontos mérföldkőnek számító alapszerződés²⁸ aláírására 1996. szeptember 16. napján került sor Temesváron. Az alapszerződés aláírását megelőző viták elsősorban az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése által, az 1201/1993. szám alatt elfogadott ajánlás (az Emberi Jogok Európai Egyezménye Kiegészítő Jegyzőkönyvére a nemzeti kisebbségek jogairól) körül zajlottak.²⁹ Az ajánlás végül bekerült

²² 1967. december 31-i állapot. Ustor Endre: *A magyar államigazgatás külső szervei*. In Állam és Igazgatás XVIII. évf., 1968/5. szám, 387. o.

²³ George G. Potra – A. Vasii: *Románia politikai-diplomáciai és konzuláris kapcsolatainak fejlődése*. In Korunk XXIX. évf., 1970/11. szám, 1723-1725. o.

²⁴ Salat Levente tanulmányában a két ország kapcsolatában fennálló feszültségforrások száma 9-ben, az együttműködést ösztönző okok száma 8-ban és a kapcsolatok javítását előmozdító lehetőségek száma 7-ben lett meghatározva. Salat Levente: *A román–magyar kapcsolatok alakulásának kilátásai és a francia–német megbékélési modell*. In Salat Levente – Smaranda Enache (szerk.): *A román–magyar kapcsolatok és a francia–német megbékélési modell*, LIGA PRO EUROPA Kolozsvár/Cluj-Napoca, 2004. 466-468. o.

²⁵ Romániai Magyar Demokrata Szövetség. Alakult: 1989. december 25.

²⁶ A magyarországi nyilatkozatokról és álláspontokról: Csigó Péter – Kovács Éva: *Európai integráció vagy/és kisebbségpolitika? A román–magyar alapszerződés sajtóvitája*. In: Sík Endre – Tóth Judit (szerk.): *Diskurzusok a vándorlásról*. Nemzetközi Migrációs és Menekültügy Kutatóközpont, Budapest, 2000. 252-279. o.

²⁷ Keretegyezmény a Nemzeti Kisebbségek Védelméről, Strasbourg, 1995. II. 1.

²⁸ Az államközi szerződés pontos címe: A Magyar Köztársaság és Románia között a megértésről, az együttműködésről és a jószomszédságról szóló szerződés (kihirdette az 1997. évi XLIV. törvény).

²⁹ Varga Ádám: *Románia nyugati integrációja*. In Nemzet és Biztonság, II. évf., 2009/8. szám, (október) 35. o.

De iurisprudencia et iure publico

szerződés mellékletébe, de úgy, hogy a szerződő felek rögzítették, hogy az ajánlás nem hivatkozik kollektív jogokra, és ennek alapján nincs kötelezettségük az etnikai alapú területi autonómia biztosítására. Az alapszerződés hatásaként is értelmezhető, hogy ezt követően az RMDSZ kormányzati tényezőként szerepelt és szerepel mind a mai napig.³⁰ A magyar párt kormányzati szerepvállalása az akkor uniós tagságra törekvő román külpolitika részére is jó tárgyalási pozícióra számíthatott a csatlakozási tárgyalásokon. Az elkövetkező években, és ez elsősorban a 2000-es évek közepére igaz, a magyar–román kapcsolatok intenzitása megnőtt. Közös kormányüléseken (2005-2008) határoztak például a csíkszeredai magyar főkonzulátus, valamint a gyulai román főkonzulátus megnyitásáról, de energetikai, határátlépési, turisztikai kérdések is sorra napirenden voltak a két ország kormányainak ülésein. Ez az intenzív viszony pontosan Románia EU-s csatlakozásának időszakára esett, mely során Magyarország támogatta Románia csatlakozási törekvéseit.

III. Románia útja az Európai Unióba

Románia első hivatalos kapcsolatainak létesítése az Európai Gazdasági Közösséggel 1974-ben történt meg, amikor bekerült a Közösség általános preferenciarendszerének kedvezményezettjei közé. 1980-ban már az ipari termékek kedvezményes vámrezsimjéről szóló szerződést kötöttek a felek. A későbbiekben is több fontos megállapodás született. Ilyen az 1990-ben aláírt kereskedelmi és együttműködési egyezmény, majd az 1993. február 1. napján aláírt Társulási Szerződés, amely a könnyűipari és a feldolgozott agrártermékek piacán is kedvezményes elbánást biztosított Romániának.³¹ A gazdasági téren már meglévő struktúrák mellett Románia új külpolitikai céljai között kiemelkedő helyet foglalt el az ország euro-atlanti integrációjának megindítása, a NATO és EU-tagság elérése.³² A külpolitikai célok elérése érdekében Románia 1995. június 22-én³³ nyújtotta be felvételi kérelmét az Európai Unióhoz, azonban a csatlakozási tárgyalások csak 2000. február 15-én kezdődtek meg és 2004. december 14-én fejeződtek be.³⁴

Az Európai Tanács 1995 decemberében felkérte az Európai Bizottságot, hogy minél előbb alakítsa ki a Románia csatlakozásával kapcsolatos közös álláspontot. Ennek megfelelően született meg 1997. július 15-én az Európai Bizottság véleménye. A végkövetkeztetés a koppenhágai kritériumoknak megfelelően épült fel: elismerte, hogy Románia jelentős haladást ért el a politikai feltételek teljesítésében, ugyanakkor rámutatott, hogy az országnak középtávon is súlyos nehézségeket jelentene alkalmazkodni az európai gazdasági versenyhez. Az 1998-as évtől az Európai Bizottság minden évben ún. monitoring jelentést készített Romániáról. Az első jelentés szerint a politikai stabilitás teljesítése maradéktalanul sikerült, de az ország nagyon keveset lépett előre gazdasági téren, sőt romlott versenyképessége. 1999-ben merültek fel a gyermekvédelem helyzetével kapcsolatos, az EU részéről megfogalmazott aggodalmak, amelyek – hasonlóan a román diszkriminációjához – visszatérő elemei maradtak a későbbi országjelentéseknek is. Bár 1999-re az ország gazdaság helyzete nem javult, Románia jelentős előrehaladást tanúsított az acquis átvételében.

³⁰ Erről a korszakról bővebben: Illyés Gergely – Kántor Zoltán: *Románia 1989 után*. In *Külügyi Szemle*, XI. évf. 2012/4. szám, 79-87. o.

³¹ Varga Ádám: *Románia Európai Unió csatlakozásának folyamata*. www.biztonsagpolitika.hu/documents/1343651528_VARGA_Adam_Romania_Europai_Unios_csatlakozasanak_folyamata_-_biztonsagpolitika.hu.pdf (letöltés: 2015.03.10.) (továbbiakban: VARGA, 2012) 2. o.

³² Vogel Sándor: *Az Euro-Atlanti integráció és a román Közép-Európa-felfogás*. In *Limes*, V. évf., 1999/1. szám, (15.)209. o.

³³ Gerencsér Judit: *A hónap témája – Az Európai Unió további bővítése*. In *Tudományos és Műszaki Tájékoztató* (Könyvtár- és információtudományi szakfolyóirat), LII. évf., 2005/4. szám.

³⁴ Dr. Fábíán Gyula: *A csatlakozási szerződés-az átmeneti rendelkezések és védzárulékok perspektívájából*. In *Romániai Jogtudományi Közöny*, 2005/2. szám, 5. o. (továbbiakban: FÁBIÁN, 2005.)

De iurisprudencia et iure publico

A gazdasági problémák ellenére az Európai Bizottság javasolta, hogy az EU kezdje meg a csatlakozási tárgyalásokat Romániával. Az Európai Tanács ennek megfelelően az 1999. december 10-11-i helsinki európai tanácsi ülés³⁵ záradékdocumentumában 2000. február 15.-ét jelölte meg a folyamat kezdeteként.³⁶ A tárgyalások során született újabb bizottsági értékelések – az ország erőfeszítéseinek megfelelően – egyre kedvezőbb képet festettek Románia helyzetéről. 2002-ben a jelentés pozitívan említi a kisebbségek helyzetében beállt változásokat, így mindenekelőtt a nyelvhasználati jogot szabályozó törvényt. 2003-ban az Európai Bizottság elsősorban a jogharmonizációs eredményeket emelte ki, míg egy évvel később Románia megkapta a „működő piacgazdaság” minősítést,³⁷ eleget téve ezzel az összes kritériumnak.

Románia a csatlakozási tárgyalások során nyolc témakörben (szolgáltatások szabad áramlása, tőke szabad áramlása, versenyjog, mezőgazdaság, közlekedéspolitikai, adóügyek, energiapolitika, és környezetvédelem témakörökben) kért és kapott átmeneti mentességet (derogációt) az uniós előírások teljesítése alól. A tárgyalásokon a legproblémásabb a versenyjogi és a bel- és igazságügyi fejezet lezárása volt, melyek az utolsó napokra maradtak. Előbbiben a nagy állami ipari cégek (jellemzően az acélipar) támogatásával kapcsolatos román politika volt elfogadhatatlan az Unió számára, míg utóbbiban Románia nem kért mentességet, az EU azonban többször kétségbe vonta Románia felkészültségét (elsősorban az illegális menekültek kiszűrésével kapcsolatosan). A legtöbb derogációt Románia a környezetvédelem terén kapta. A leghosszabb ideig tartó mentesség, a városi szennyvízgazdálkodás teljes kiépítése alóli felmentés, amely 12 évig halasztható.

A tárgyalások előrehaladtával – a román felet ösztönözve – az Európai Tanács 2002. decemberi, koppenhágai ülésén meghatározta a belépés konkrét időpontját. A 2007-es dátumot a 2003. júniusi thesszalóni csúcson az Európai Tanács újra megerősítette.

A tárgyalások során világossá vált, hogy a 2007. januári 1-jei belépés tartható ugyan, de továbbra is nagy erőfeszítéseket kíván Romániától. Ezt figyelembe véve került be a csatlakozási szerződésbe egy olyan védzáradék, hogy amennyiben az ország mégsem tudja teljesíteni a csatlakozás pillanatáig valamennyi vállalt kötelezettségét, a belépés időpontja egy évvel elhalasztható, 2008. január 1-re módosítható.

A csatlakozási szerződés aláírására az Európai Parlament 2005. április 13-i jóváhagyását követően, 2005. április 25-én³⁸ került sor. A román parlament házai 2005. május 17-én egyhangú szavazattal erősítették meg a szerződést.³⁹ Az uniós tagállamok parlamentjeinek e szerződés ratifikációs periódusában az utolsó lépést Németország tette meg azzal, hogy 2006. december 20-án megerősítette a szerződés elfogadását a maga részéről is.⁴⁰ Tekintettel arra, hogy az Európai Bizottság először 2006. év májusában, Strasbourgban nyilvánította ki, hogy a csatlakozás eredeti dátuma tartható,⁴¹ majd véglegesen 2006. szeptember 26. napján elfogadta a végleges monitoring jelentést Románia és Bulgária felkészültségéről, 2007. január 01. napján a két ország teljes jogú uniós tagállammá vált,⁴² annak ellenére, hogy voltak elemzések, melyek ezt kizárták.⁴³

---

³⁵ Teperics Károly – Rózsa Péter: *Az Európai Unió bővítése és a csatlakozni vágyók szándékai a népszavazások tükrében*. In Tér és Társadalom, XVIII. évf., 2004/4. szám, 137. o.

³⁶ Freid Mónika: *Bulgária és Románia az Európai Unióban*. In Európai Tükör, 2007/3. szám, 148. o. (továbbiakban: FREID, 2007.)

³⁷ Benkő Levente: *Önkép és tükrökép – Románia az EU kapujában?* In Magyar Kisebbség, IX. évf., 2004/3. (33.) szám, 20. o.

³⁸ *Európai jogi unió Párizstól Lisszabonig: A szerződések története*. (a Tanács Főtitkársága kiadványa) Az Európai Unió Kiadóhivatala Luxembourg 2012. 50 o.

³⁹ FÁBIÁN, 2005. 5. o.

⁴⁰ VARGA, 2012. 13.o.

⁴¹ Bolgár Emese: *A román EU-tagság magyar szemmel*. Kommentár (2007) 1. sz. 96.o.

⁴² FREID, 2007. 148.o.

⁴³ Niculescu Tóni: *Románia EU csatlakozása* www.jakabffy.ro/magyar_kisebbség/pdf/2004_3_1.pdf (letöltés: 2015.03.09.)

De iurisprudencia et iure publico

IV. Magyar álláspont Románia uniós csatlakozásával összefüggésben és a bővítés előnyei

A magyar közjogi történések bemutatása előtt fontos leszögezni, hogy Magyarország miért is támogatta Románia uniós tagállammá történő befogadását. Az örökölt és mai napi ható politikai problémák ellenére Jeszenszky Géza kifejtette annak a fontosságát, hogy Magyarország miért is támogatta szomszédja uniós törekvéseit: „Magyarország is abban érdekelt, hogy ne legyen frontország, hogy szomszédai mielőbb gazdaságilag és politikailag stabil országok legyenek, hogy polgárai – beleértve az ott élő magyarokat – nyugalomban és növekvő jólétben éljenek. Magyarország ezért törekszik szomszédjaival szabad kereskedelemre, minél intenzívebb gazdasági kapcsolatokra, ezért nem kíván vízumkötelezettséget bevezetni szomszédjaival szemben, ezért támogatja azok mielőbbi főlvetelét azokba az intézményekbe, amelyekben ők is el szeretnék foglalni helyüket Magyarország és az átalakulásban élen járó többi közép- és kelet-európai ország mellett. Ettől a magyar politikától nem kell félni, és nem is kell azt altruizmusnak látni. Ez jól fölfogott magyar nemzeti érdek, ez Magyarország állampolgárainak és szomszédai összes állampolgárainak is érdeke.”⁴⁴

A korábban említett diplomáciai események mellett, hasonló fontosságúak voltak a magyar közjogi lépések is, melynek motorja a magyar Országgyűlés volt. Románia (és Bulgária) csatlakozási szerződésének kihirdetéséhez szükséges törvényjavaslat az Országgyűlés elé 2005. év szeptemberében került, a T/16966. számon.⁴⁵ A törvényalkotási eljárás befejezésekképpen az Országgyűlés 2005. szeptember 26. napján, a 386 fős képviselői szavazatból 257 igennel Románia csatlakozási szerződésének kihirdetéséről döntött. A magyar törvény hivatalos kihirdetésére a Magyar Közlönyben 2005. október 15. napján került sor, a 2005. évi CVII. törvény alatt.

Magyarország számára a bővítésnek konkrét gazdaságföldrajzi és integrációstratégiai előnyei vannak. Ezek egyrészt közvetlenek, az EU szempontjából hét határszakasszal rendelkező Magyarország egy újabb határa EU-határrá vált, függetlenül attól, hogy a schengeni normákat ezen a szakaszon mikor vezetik be. Másrészt legalább ilyen fontosak a közvetett földrajzi hatások. Bulgária csatlakozásával ugyanis a görögök több mint 25 éves tagsága után első ízben teremtődött meg közvetlen kontinentális kapcsolat az unió és Görögország között. Ezen túlmenően a bolgár tagság segítségével az EU újabb közvetlen földrajzi érintkezési határt létesít azzal a Törökországgal, amellyel megkezdte a közel sem egyszerű csatlakozási tárgyalásokat.⁴⁶ Magyarország mindkét országgal egyre bővülő kereskedelmet folytat. Románia a közép- és délkelet-európai térségben a legjelentősebb magyar exportpiac: kivitelünk 2005-ben megközelítette a kétmilliárd eurót. Mindkét EU tagállam hosszabb távon is jelentős piacokat kínál Magyarországnak, és javítja kereskedelmi mérlegünket. Magyar számítások szerint Romániában mintegy egymilliárd, Bulgáriában körülbelül 600 millió eurónyi magyar tőke dolgozott a 2005-2006-os években.⁴⁷ Románia csatlakozását követően a folyamatosan magas kereskedelmi forgalmi adatok is bizonyítják a magyar-román stratégiai partnerséget. Magyar szempontból nézve Románia 2013. évben a második legnagyobb exportpiac volt, míg Románia számára Magyarország a harmadik legfontosabb kereskedelmi partner. 2012. évben a két ország forgalma 7,33 milliárd euró volt, 2013. évben 6,7 milliárd euró, míg 2014. évben elérte a 7,2 milliárd eurót.⁴⁸

⁴⁴ Jeszenszky Géza: *Magyarország és a román-magyar kiegyezés.*

www.jakabffy.ro/magyarkisebbsseg/index.php?action=cimek&lapid=11&cikk=m990104.htm (letöltés: 2015. 03. 10.)

⁴⁵ A törvényalkotási folyamatról részletesen: Dr. Szalay Krisztina – Dr. Szabó Gergely: *Románia európai uniós csatlakozása a Magyar Köztársaság Országgyűlésének munkájában.* Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny V. évf. 2007/1. sz. 37-54. o.

⁴⁶ Törökországgal a csatlakozási tárgyalások 2005. október 03. napján kezdődtek meg.

⁴⁷ Inotai András: *Bulgária és Románia EU-csatlakozása és lehetséges hatása a magyar gazdaságra.* MTA Világgazdasági Kutatóintézet Short Notice sorozat 141.sz. (2006.december 18.) 1-3. o.

⁴⁸ A gazdasági adatok: Krónika XV. évf. (2013) 119. sz. 6. o. és XVI. évf. (2014) 132. sz. 7. o. és XVII. évf. (2015) 204. sz. 5. o.

De iurisprudencia et iure publico

V. Összegzés

Románia és Bulgária csatlakozásával geopolitikai értelemben egy olyan összefüggő zóna jött létre, amely a brit szigetektől egészen Törökországig húzódik és ez az áruk, szolgáltatások, személyek szabad mozgását nagy földrajzi területre terjeszti ki. Az akadályok nélküli mozgás lehetőségének megteremtése mind gazdasági, mind pedig politikai értelemben jelentős előrelépés. Mindez felgyorsíthatja a térség infrastrukturális fejlődését, ami alapvető fontosságú lesz a valódi kapcsolati háló kialakításában, és nem csak a Nyugat-Európával való összefonódás erősítésében, hanem Románia és Bulgária meglehetősen rossz közúti és vasúti összeköttetésének fejlesztésében is. Magyarország számára a két ország taggá válása gazdasági szempontból komoly előnyöket kínál. A térségben egyre aktívabb magyarországi nagyvállalatok mellett könnyebbé válik a kis- és közép vállalkozások megjelenése, üzleti tevékenységének kiterjesztése. Különösen a szomszédos Románia esetében jelentkehetnek olyan közös gazdasági érdekek, amelyek még inkább erősödő tőke- és külkereskedelmi összefonódást eredményezhetnek.